

Якщо взяти поняття “глибина” в онтологічно-екзистенціальному плані, то принципово важливою є думка Антонія Блума (митр. Сурожського) про те, що гріх – це втрата людиною зв’язку із власною глибиною. Те спілкування, що здійснюється у пошкодженому педагогічному просторі, ковзає по поверхні, тому учні свою власну глибину шукають поза ним і нерідко – у компенсаторно-ілюзійних формах, які масово пропонує їм інформаційне суспільство. В ситуації глибинного спілкування людина не запитує про щось, а себе ставить під питання, проблематизує своє буття як можливість для Іншого.

Отже, за умов формування інформаційного суспільства ще більш загрозливою стає підміна дійсного спілкування (глибинного, онтологічного) психо-лінгво-комунікацією: простий погляд на характер “спілкування” “в контакті”, “в однокласниках” і т. п. переконує, до якої відмітки поверховості, безсуб’єктності і пошлості можуть опуститися людські “контакти”. Правда, з іншого боку, саме інформаційні технології створюють *реальні умови* зосередження людей на істотному, буттєвому, серйозному. Отже, все, як і завжди було, врешті-решт залежить від особистісного вибору людини, – не просто особистого (особливого), а саме *особистісного*. Нічого нового не відбувається: інформаційні технології (як і будь які інші) можуть бути черговим засобом потужного (і майже добровільного) покріпачення людини, а можуть стати способом її звільнення, олюднення.

Євгеній Бразуль-Брушковський

Національний університет “Львівська політехніка”

м. Львів

ФІЛОСОФІЯ КОНСТРУКТИВІЗМУ У ПОШУКАХ ВІДПОВІДЕЙ НА ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ ПИТАННЯ

Загальним місцем є те, що претензії філософії на всеохопність і універсальність розвіялися близько двох століть тому. Більше того, філософи некласичної доби вважають справою честі постійно підтверджувати свою відданість партикуляристським ідеалам, підкреслювати “з *моєї* точки зору”, “на *мою* думку”, поступово перетворюючи філософію на кшталт мистецького “а я так бачу світ”.

Однак разом із цим розвіянням почав розмиватися і статус філософії як *philosophia perennis*, тенденцію, про яку з тривогою говорив Гуссерль. “Велика реставрація” філософії на сьогодні так і не відбулася. Стратегія самознищення філософії як фундаментальної науки у ХХ ст. продовжувала підтримуватися як

представниками природничих наук, так і самими філософами, у т. ч. у її постмодерністському вияві. Критика філософського фундаменталізму, з точки зору якої філософія зловживала епістемологічним та метафізичним вимірами на шкоду іншим вимірам людського життя, була одночасно як справедливою, так і глибоко нищівною для всього філософського підприємства. Тому що вся філософія якщо і не будувалася як виключно епістемологічна чи метафізична конструкція, але завжди була схильна вважати, що будь-які етичні, естетичні, педагогічні, екзистенційні проблеми і галузі якщо і не прямо зводяться до перших, у будь-якому випадку, є лише надбудовою над онтологічно-епістемологічним базисом.

То ж, з певної точки зору, і філософія конструктивізму може сприйматися (і часто доволі поверхнево сприймається) в якості одного з проявів постмодерністської неґації, оскільки конструктивізм в його сучасній формі, у тій формі, яка здатна вирізняти Віко і Канта, Берклі і Юма в якості своїх ідейних попередників, є принципово орієнтований на першочерговий розгляд того ж онтологічно-епістемологічного базису, що і вся попередня філософія. Дарма, що конструктивізм сміливо відкидає більшість попередніх спроб розв'язання розмаїтих “основних питань” філософії, вважаючи, у вітгенштайнівському дусі, що більшість цих питань просто неправильно сформульовані. В одному місці Ернст фон Глазерсфельд цілком виразно заявляє, що “конструктивізм має справу з пізнанням, а не з буттям”. Чи має філософія право на те, аби так сміливо відкидати цілий універсам людських почуттів, емоцій, переживань, лише з огляду на те, що такі питання складно досліджувати? Чи можна тут наслідувати шляхетну самообмеженість представників точних і природничих наук, які у відповідь на складне питання можуть собі дозволити сказати “ми цього ще не знаємо” або “наука не займається такими дурницями”?

Гайдеггер, ця найсмівлівіша спроба антропологізувати онтологію, залишає людину глибоко і засадничо самотньою, ізольованою, екскомунікованою з суспільного та емоційного життя поза внутрішнім емоційним життям індивіда. Інші версії? Будь-ласка, і все з тим самим успіхом. “Діалогічність” Мартіна Бубера, що, по суті, є лише трохи модернізованою традиційною юдейською індивідуального спілкування з Богом, “Du-Evidenz” Карла Блера чи аналітична “the problem of other mind” – все це спирається на засади раціонального спілкування, раціонального осягнення Іншого, а не емоційно-ситуативного, як це насправді відбувається у житті набагато частіше. Замкненість у власному “я” та власному ratio, бажання подолати його обмеженість і у той же час відчайдушне хапання за категорії власного розуму, прагнення все проінтерпретувати у власних поняттях непомітно сприяє тому, що те “інше” чи той “інший”, якого ми хотіли

зрозуміти, перестає бути “іншим”, втрачає свою власну самість, і може відтепер мислитися нами лише у своїй залежності від наших понять, від нашої волі, від наших бажань.

Можливість подолання цих бар’єрів, на наше глибоке переконання, полягає у залученні до поля традиційної філософської проблематики тих підходів, тих способів відносин, які певна маргінальна частина філософії до сьогодні радше лише несміливо згадувала, ніж використовувала: від досвіду іншого тіла та сексуального досвіду до міжособистісного (а не суто когнітивного) трансцендендування шляхом феноменології довіри, осяяння та любові.

Микола Кравець

Національний лісотехнічний університет України,
м. Львів

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ АНАЛІЗУ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У пропонованому вашій увазі аналізі зроблена спроба виділити особливості філософського бачення політичної культури у її хронологічно – змістовному розвитку, уяснити значимість цього феномену у структурі інформаційного суспільства. Нами виділяється соціально – історичний та сучасний зміст проблеми, вона розглядається як два взаємодоповнюючі рівні розвитку сучасного постіндустріального суспільства.

Актуальність дослідження визначається, суперечностями соціального, економічного та політичного характеру притаманними постіндустріальному розвитку людства. У даному випадку проблемами формування інформаційного суспільства у якому базовими поняттями виступають соціум та інформація, що формують особливий “інформаційний простір політичної культури”, що потребує вироблення узагальнюючого підходу до аналізу політичної культури в нових умовах.

Соціально – філософський аналіз політичної культури у контексті розвитку інформаційного суспільства може бути представлений як історія філософського осмислення владної культури соціальних спільнот. Розглянувши особливості кожного із таких типів політичного осмислення можна простежити формування різних типів політичних культур, зрозуміти діалектику формування політичної культури сучасного інформаційного суспільства.